

Släktforska i föreningsarkiv

Ofta får vi på Bohusläns Föreningsarkiv besök av släktforskare som söker information rörande deras släktingar, dels i arkivmaterial men också i vårt omfattade tidningsarkiv.

I föreningsarkivet kan man många gånger finna de bitar som de offentliga arkiven utelämnar. Då man i kyrkoböcker kan få fram fakta kring när och var ens släkting levat kan man genom de olika föreningarnas arkivmaterial och tidningarnas notiser, dödsannonser och nekrologer finna information om hur släktingen levat, vad man haft för intressen, om man varit aktiv i någon fackförening, nykterhetsförening eller varit politiskt aktiv eller om man kanske varit med i någon idrottsförening.

Nedan följer ett exempel på hur man som släktforskare kan finna sin släkthistoria på Bohusläns Föreningsarkiv där vi genom såväl arkivmaterial som tidningar har vi lyckats spåra en för oss tidigare okänd person. Här följer ett utdrag ur Johan Sigfrid Anderssons historia.

Historien tar sin början i tidningarna där vi letar efter någon spännande händelse inom vårt område. När vi så stötte på en artikel i tidningarna Bohusläningen och Kuriren rörande stenhuggaren Sigfrid Andersson som förolyckats i en olycka då han arbetade i Hjalmedals stenbrott, blev vi intresserade av att få reda på mer om denna tragiska händelse.

I artiklarna kan man läsa att stenhuggaren Sigfrid Andersson var anställd vid Skandinaviska granitbolagets stenhuggeri i Hjalmedal. Tillsammans med sonen Knut höll han denna dag på med att hissa upp ett stenblock. Av någon anledning hade splinten i järndubben över strävorna (stödbjäkarna) i hjärtstocken kommit ur, varpå en av kransträvorna föll ned och träffade Andersson i huvudet med en sådan kraft att han fick hjärnskålen krossad och avled ögonblickligen.

Vidare får vi genom artikeln information om att Sigfrid var bördig från Halland men att han hade bott på platsen i omkring 20 år. Han var 48 år gammal och efterlämnade hustru och sju minderåriga barn varav de yngsta endast var några veckor gammalt.

Bohusläningen 1925-08-29

Men vem var då denna Sigfrid Andersson och varför hade han hamnat just i Hjalmedal? För att få svar på våra frågor vände vi oss till de kyrkoböcker som numera finns digitaliserade på tjänster såsom SVAR och ArkivDigital.

Så var skulle vi då börja leta? I det här läget hade vi ingen uppgift om var någonstans i Halland han var född och uppvuxen. Utifrån informationen i tidningsartikeln visst vi dock att han var född den 12/6 1877 och att han kommit till Medbo, Hjalmedal omkring 20 år tidigare. För att få lite mer information tittade vi vidare i Brastads In- och utflyttningslängder. Och här fann vi honom till slut. Han står här som inflyttad till Medbo 23/4 1909. Här framkommer också att han är utflyttad från Vapnö församling, utanför Halmstad.

bok för Vapnö Församling.				bok för Vapnö Församling.			
Dopptiden	År	Ålder	Särskilda anteckningar.	Dopptiden	År	Ålder	Särskilda anteckningar.
28	1877	6		28	1877	6	
27	1877	5		27	1877	5	
28	1877	6		28	1877	6	
27	1877	5		27	1877	5	
39	1877	16		39	1877	16	
13	1877	10		13	1877	10	
30	1877	23		30	1877	23	
33	1877	26		33	1877	26	
27	1877	10		27	1877	10	
28	1877	11		28	1877	11	
29	1877	12		29	1877	12	
30	1877	13		30	1877	13	
31	1877	14		31	1877	14	
32	1877	15		32	1877	15	
33	1877	16		33	1877	16	
34	1877	17		34	1877	17	
35	1877	18		35	1877	18	
36	1877	19		36	1877	19	
37	1877	20		37	1877	20	
38	1877	21		38	1877	21	
39	1877	22		39	1877	22	
40	1877	23		40	1877	23	
41	1877	24		41	1877	24	
42	1877	25		42	1877	25	
43	1877	26		43	1877	26	
44	1877	27		44	1877	27	
45	1877	28		45	1877	28	
46	1877	29		46	1877	29	
47	1877	30		47	1877	30	
48	1877	31		48	1877	31	
49	1877	32		49	1877	32	
50	1877	33		50	1877	33	

Med hjälp av dessa uppgifter kunde vi gå in i Vapnöförsamlings Födelse- och dopbok. Man kan här se att datumen vi fått genom tidningarna stämde. Johan Sigfrid Andersson föddes den 12 juni 1877 och döptes 5 dagar senare den 17 juni.

Tidningsartikeln uppgav också att han bott i Hjalmedal i ca 20 år. Utifrån de uppgifterna skulle han flyttat in runt 1905. Men då vi läser i inflyttningslängden så står han som inflyttad till Torpet Skogsgärdet i Medbo Medbo först den 23/4 1909.

I Församlingsboken för åren 1900-1917 kan man sedan se hur stenhuggaren Sigfrid Andersson drygt 3 månader därefter vigdes borgligt med den 7 år yngre stenhuggardottern Maria Sellberg. Men redan tidigare detta år, den 26 februari, födde Maria första sonen Sigvard. I födelseboken står han som oäkta men samtidigt uppges Sigfrid vara fader. Med andra ord hade Sigfrid och Maria uppenbarligen träffats redan innan 1909. Det mest troliga är att Sigfrid varit i trakterna och arbetat under en tid och då träffat Maria.

Sigfrid och Maria får sedan inte mindre än 5 barn mellan åren 1909-1917. Den yngsta sonen John avled dock endast 2 månader gammal den 18/10 1917. I nästkommande Församlingsbok för åren 1917- 1928 ser vi att familjen utökas med ytterligare 3 stycken barn.

Vi har då kommit fram till den dagen då den tragiska olyckan skedde. Om vi tittar i Död- och begravningsboken så kan vi se att det är Doktor Blume i Lysekil som skrivit dödsattesten och att dödsorsak var skallfraktur.

Här kan vi dessutom se att begravningen skett den 30 augusti, redan 3 dagar efter dödsfallet. Då detta var en söndag så kom inte annonsen in i tidningen Kuriren förrän dagen därpå, den 4 augusti. Denna dag innehåller tidningen också omfattande redogörelse från jordfästningen.

En högtidlig begravningsakt ägde rum i Brastad på söndagen, då stoftet efter den genom olyckshändelse omkomne stenhuggaren Sigfrid Andersson i Hjalmedal vigdes till gravens ro i Brastads nya kyrkogård av komminister Lindblom.

Den dödes arbetskamrater och anhöriga hade på inbjudan samlats i Folkets hus, dit liket förts, för att därifrån följa den avlidne på den sista färden. Det låg något tryckt och allvarligt över de församlade, vilkas tankar och känslor gingo på djupet av deras inre, då de med tårar i ögonen talade om den så sorgligt bortgångne kamraten och hans efterlämnade stora familj. Det var tankar som återspeglade deras eget farofyllda arbete, där olycka och död ständigt lurade på en.

I processionen deltog bortåt ett par hundra personer med stenhuggarefackföreningens florbekräftade fana. En massa levande blommor och kransar hade sänts till den avlidnes bår av såväl fackföreningen som anhöriga. Att något särskilt var väntat märktes vid framkomsten till begravningsplatsen, där folk hade samlats för att se, då processionen anlände.

Då akten var slut, sänktes fanan över graven till en sista hälsning. Därefter spelade Hjalmedals musiksextett "Integer Vite."

Den bortgångne var vid sin död 48 år gammal. Han kom till Hjalmedal för cirka 20 år sedan och efterlämnade där hustru och sju barn, alla så gott som minderåriga, i små omständigheter. Med Andersson bortgick en av platsens bästa föreningsmänningar. Vaken och orädd som han var stack han aldrig under sto eller kompromissade med sina idéer om vad han ansåg vara sant och rätt.

Frid över hans minne. A. K—n.

Genom det stora begravningsföljet, den visade respekten vid graven, det stora antalet blommor och de insamlade pengarna till den efterlämnade familjen, visar denna redogörelse att Sigfrid var en mycket omtyckt och uppskattad person i det lilla samhället.

Vi får också genom skildringen uppgifter om att Sigfrid skulle varit en aktiv föreningsmanniska. Genom denna information kan vi således gå vidare i vår forskning och försöka sätta lite färg på denna person som vi nu lärt känna till namnet.

Vem var Sigfrid Andersson och hur var hans liv och leverne? Hur var egentligen livet som stenhuggare under början av 1900-talet?

För att få svar på dessa frågor får vi börja med att titta lite närmare på stenhuggaryrket.

Den moderna stenindustrin växte fram under mitten av 1800-talet, främst i Blekinge, Halland och Bohuslän.

Anledningen till att den kom att växa fram just här var den rikliga tillgången av granit och möjligheten till sjötransport.

I samband med stenbrotten växte det fram små samhällen.

Det var svårt att få husrum till alla anlända arbetare. Man fyllde de få stugor som fanns i närheten av stenbrottet och familjer och inneboende arbetare fick trängas under samma tak.

Många tröttnade på boendesituationen och hyrde eller byggde ett eget hus. Dessa "stenhuggarhus" bestod som regel av 1 rum och kök.

Hjälmedals Stenbrott 1905

Foto från svenska Stenindustriarbetareförbundet,
Avd 16, Hjälmedal

Runt sekelskiftet 1900 var efterfrågan stor på arbetskraft runtom i de bohuslänska stenhuggerisamhällena. I samband med detta kom många stenhuggare från Blekinge och Halland. Stenhuggarna kom att organisera sig i fackföreningar ganska sent. I Bohuslän startade den första fackföreningen i Hunnebostrand 1896 och många av stenhuggarna, särskilt de inflyttade, var politiskt radikala. Bland de organiserade arbetarna kunde man finna såväl kommunister, syndikalister, anarkister som socialister.

Sigfrid Andersson var inget undantag. När vi tittar i Arbetarekommunens arkivhandlingar kan vi redan vid tiden för hans ankomst till Medbo hitta honom i medlemsmatriklarna.

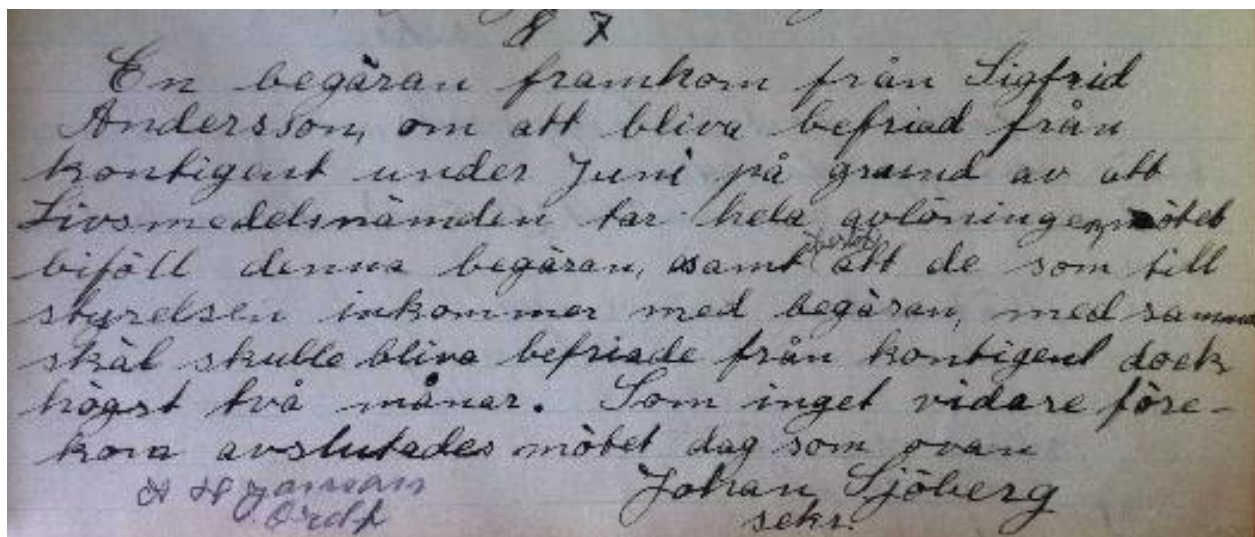
Han var även fackligt organiserad och har lämnat spår efter sig i arkivmaterialet som finns bevarat från Svenska Stenindustriarbetareförbundet, Avd 16, Hjälmedal. Även här omnämns han för första gången 1909 då han utses till uppbördsman, dvs han utsågs att ansvara för inkassering av medlemsavgifterna. I fackföreningen har han under åren även uppdrag som såväl distriktsombud som vice ordförande.

Den 8 december 1919 finns en notering i protokollet angående införandet av 8-timmars arbetsvecka. Här har Sigfrid reserverat sig mot föreningens beslut rörande frågan om när arbetstiden ska börja respektive sluta.

S 12

En fråga väcktes av Wieler om bestä-
mandet av arbetets början och slut när
8 timmarsdagen skall tillämpas efter
en stunds diskussion, bestod mötet på
förslag av Adolf Svensson att följa ar-
betstiden vid Rivo. Sigfrid Andersson
m.f. reserverade sig mot beslutet på grund
av frukoststräcks indragning

Att familjen Andersson många gånger levde under knappa förhållanden förstår man när man läser protokollen från fackföreningens möten där Sigfrid vid ett par tillfällen ber om att bli befriad från att betala kontingenten. Den 14/7 1919 är anledningen att Livsmedelsnämnden tar hela avlöningen.

87
En begäran framkom från Sigfrid Andersson, om att blive befriad från kontingent under juni på grund av att Livsmedelsnämnden tar hela avlöningen. Mötet biföll denna begäran, samt att de som till skyddsininkommar med begäran, med samma skäl skulle blive befriade från kontingent dock högst två månader. Som inget vidare förklarades avslutades mötet dag som ovan
O. H. J. Andersson
Johan Ljöberg
sekr.

Vad hände då med familjen Andersson efter Sigfrids tragiska död?

I Församlingsboken kan vi utläsa att Knut, som arbetade med Sigfrid vid olyckshändelsen, står som avflyttad till Halmstad den 29/9 1926. Dock verkar inte vistelsen där varit särskilt långvarig då han redan åter därpå verkar ha gått till sjöss och står inskriven i Lysekils Sjömanshus.

Den 24 november 1929 flyttar han tillsammans med sin mor och sina syskon till Oscar Fredriks församling i Göteborg, där änkan Maria Andersson bor kvar fram till hennes död 1964.

Om man nu ska försöka sammanställa de uppgifter vi hittat i arkivet så växer följande levnadshistoria fram.

Johan Sigfrid Andersson föddes 1877 i Vapnö församling utanför Halmstad. Vid något tillfälle 1908 har han tillfälligt befunnit sig i Hjelmedal och där träffat stenhuggardottern Maria Sällberg. Tycke uppstår och i februari 1909 föds deras son Sigvard. I april samma år flyttar Sigfrid från Halmstad till Maria i Medbo. I juli vigs de borgligt och han börjar arbeta som stenhuggare. Under åren som går får paret ytterligare 8 barn varav ett, John, avlider dryga 2 månader gammal.

Redan vid ankomsten till Medbo går Sigfrid med i såväl fackförening som Arbetarekommun. Här är han aktiv ända fram till sin död 1925. I fackföreningen har han under åren funktionen som såväl uppbördsman och distriktsombud som vice ordförande.

Den stora familjen lever under knappa förhållande vilket visar sig i fackföreningens protokoll då Sigfrid inte kan betala sin medlemsavgift eftersom Livsmedelsnämnden tar hela hans avlöning. Hur detta kommer sig får vi ingen vidare information om. Kanske har han hos kommunen fått låna pengar till mat för att kunna mätta sin hungriga familj? För att få svar

härpå får man dock bege sig till Lysekils Kommunarkiv för att där forska i de kommunala handlingarna.

Den 27 augusti 1925 händer en tragisk olycka i Rixös stenbrott där strävan på en lyftkran går sönder och träffar Sigfrid i huvudet så illa att han avlider ögonblickligen, 48 år gammal. Maria blir då ensam med familjens 7 barn, varav den yngsta, Sigrid, endast är 3 veckor gammal.

Sigfrid får en fin begravning där såväl anhöriga, arbetskamrater och föreningsmedlemmar sluter upp i Folkets Hus dit kroppen förts varpå ett par hundra personer sedan följer honom på den sista färden till Brastads nya kyrkogård där han begravs. Både kyrka och bår är fulla av blommor och kransar och fackföreningsmedlemmarna sänker föreningens florbeklädda fana över graven som en sista hälsning. Som brukligt är har också fackföreningen samlat in pengar till den efterlevande familjen.

Maria och barnen bor sedan kvar i Medbo fram till 1929 då de flyttar till Göteborg. Sonen Kurt, som var med vid olyckshändelsen, verkar dock mer rastlös. Än flyttar han till Halmstad, än går han till sjöss innan han slutligen återvänder hem och flyttar med den övriga familjen till Göteborg. Genom att Sigfrid lämnat spår i fackföreningen och Arbetarkommunens bevarade arkivmaterial fann vi en familjefar men också en driven politiker vilken genom sitt demokratiska föreningsarbete ville förändra samhället och levnadsvillkoren för såväl sig själv som för sina efterkommande.

Vi har nu visat ett exempel på hur man på Bohusläns Föreningsarkiv kan använda arkivmaterial och tidningar för att gestalta och ge liv åt den person som tidigare bara var ett namn i kyrkoböckerna.

Detta var bara ett litet nedslag i Sigfrid Anderssons liv. Det finns fortfarande flera obesvarade frågor kvar vilket således öppnar upp för ytterligare forskning.

Hur var Sigfrids uppväxt? Vad arbetade han med i Halmstad? Hur träffade han Maria? Varför flyttade familjen till Göteborg efter hans död?

Men detta är en helt annan historia...